

تاریخ جهان

سرشناسه: فرناندث _ آرمستر، فیلیپه
عنوان و نام پدیدآور: تاریخ جهان / فیلیپه فرناندس آرمستو؛ ترجمه شهریانو صارمی.
مشخصات نشر: تهران: ققنوس، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۰۰۰ ص. : نقشه.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۸-۰۶۲-۱
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی: The world: a history, c2007.
موضوع: تمدن — تاریخ
موضوع: تاریخ جهان
موضوع: بوم‌شناسی انسانی
شناسه افزوده: صارمی، شهریانو، ۱۳۴۳ -، مترجم
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ت ۴ ف / ۱۵۱ CB
رده‌بندی دیویی: ۹۰۹
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۵۹۷۸۹۹

تاریخ جهان

فیلیپه فرناندس آرمستو
ترجمه شهربانو صارمی

این کتاب ترجمه‌ای است از:

The World
A History
Felipe Fernández-Armesto
Pearson, 2011

انتشارات ققنوس
تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری،
شماره ۱۱۱، تلفن ۸۶۴۰ ۶۶۴۰

* * *

فیلیپه فرناندس آرمستو

تاریخ جهان

ترجمه شهربانو صارمی

چاپ اول

۱۶۵۰ نسخه

زمستان ۱۳۹۳

چاپ شمشاد

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۱ - ۰۶۲ - ۲۷۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

ISSN: 978-600-278-062-1

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۵۸۰۰۰ تومان

فهرست

۲۳	نقشه‌ها.....
۲۵	درباره مؤلف.....
۲۶	یادداشت مؤلف.....
۲۷	درباره کتاب.....
۲۷	روش نوع بشر.....
۲۹	شیوه این کتاب.....
۳۱	ترتیب این کتاب چگونه است.....
۳۳	تغییرات در ویرایش آکادمیک پنگوئن تاریخ جهان.....
۳۳	برای دانشجویان.....
۳۴	سپاسگزاری.....
۳۷	۱. پس از یخبندان: مسکون شدن زمین.....
۳۸	پس فکر می‌کنید انسان هستید.....
۳۹	تکامل انسان.....
۴۱	خارج از آفریقا.....
۴۲	سکونت در جهان دیرین.....
۴۳	مهاجرت، جمعیت، و تغییرات اجتماعی.....
۴۸	آخرین عصر بزرگ یخبندان.....
۴۹	شکارچیان عصر یخبندان.....
۵۰	هنر عصر یخبندان.....
۵۱	فرهنگ و جامعه عصر یخبندان.....
۵۳	مسکون شدن آمریکا.....
۵۵	بقای جویندگان غذا.....
۵۶	نگاه اجمالی.....
۵۶	پس از یخبندان.....
۵۸	مسائل و مقایسه‌ها.....
۵۹	۲. خروج از گل ولای: زراعت و گله‌داری پس از عصر یخبندان.....
۶۰	مشکلات کشاورزی.....
۶۲	یک مثال: بومیان استرالیا.....

- ۶۳..... سکونتگاه‌های پیش از کشاورزی
- ۶۵..... زیان‌های کشت و زرع
- ۶۵..... کشاورزی و گله‌داری در زیستگاه‌های متفاوت
- ۶۵..... زیستگاه‌های گله‌داران
- ۶۸..... زیستگاه‌های زارعان
- ۷۴..... گسترش کشاورزی
- ۷۴..... اروپا
- ۷۴..... آسیا
- ۷۴..... قاره آمریکا
- ۷۵..... آفریقا
- ۷۵..... جزایر اقیانوس آرام
- ۷۵..... چرا زراعت آغاز شد؟
- ۷۵..... فشار جمعیت
- ۷۶..... نتیجه فراوانی
- ۷۶..... قدرت سیاسی
- ۷۶..... کیش کشاورزی
- ۷۷..... ناپایداری شرایط آب و هوایی
- ۷۷..... کشاورزی بر حسب اتفاق
- ۷۷..... تولید به عنوان پیامد طبیعی تدارک
- ۷۸..... یک انقلاب محافظه‌کارانه؟
- ۷۹..... نگاه اجمالی
- ۷۹..... در جستجوی ثبات
- ۸۰..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۸۳..... ۳. دره‌های رودخانه‌ای بزرگ: تغییرات شتابان و دولت‌های در حال پیدایش
- ۸۴..... جوامع در حال رشد، فرهنگ‌های واگرا
- ۸۵..... استقرار متمرکز و آثار آن
- ۸۷..... اکولوژی تمدن
- ۸۸..... دشت‌های سیلابی وسیع
- ۸۸..... اکولوژی مصر
- ۹۰..... تغییر مسیر رودهای دره سند
- ۹۳..... سرشت خشونت‌آمیز بین‌النهرین باستان
- ۹۵..... خاک مساعد چین باستان
- ۹۷..... ساختار جامعه
- ۹۷..... الگوهای استقرار و کار

- سیاست ۹۹
- دولت مصر ۹۹
- کشورداری در بین‌النهرین ۱۰۰
- اولین امارت مستند چینی ۱۰۲
- فرمانروایی در دنیای هاراپایی ۱۰۴
- سیاست توسعه ۱۰۵
- فرهنگ سواد ۱۰۸
- نگاه اجمالی ۱۱۰
- چه چیزی دره‌های رودخانه‌ای بزرگ را متمایز ساخت؟ ۱۱۰
- مسائل و مقایسه‌ها ۱۱۱
۴. تمدن‌های متوالی: بلندپروازی و بی‌ثباتی ۱۱۳
- یک نمونه: پادشاهی هیتی ۱۱۵
- اهمیت تجارت ۱۱۵
- جامعه و سیاست در هیتی ۱۱۷
- ضعف و سقوط: پایان هیتی ۱۱۸
- بی‌ثباتی و اضمحلال در اژه ۱۱۸
- تمدن کرت ۱۲۰
- تمدن میسنی ۱۲۱
- بحران فراگیر در شرق دنیای مدیترانه؟ ۱۲۲
- تجربه مصریان ۱۲۲
- ریشه‌های بی‌ثباتی ۱۲۳
- خاموشی تمدن هاراپایی ۱۲۴
- شواهد ریگ ودا ۱۲۴
- محیط تنش ۱۲۵
- کشمکش در کناره رود زرد ۱۲۵
- ظهور چو ۱۲۶
- سیستم سیاسی چو ۱۲۷
- تأسیس دولت در قاره آمریکا ۱۲۸
- نمونه‌های آندی ۱۲۸
- تحولات در آمریکای میانی ۱۳۰
- برآورد آسیب ۱۳۳
- بقای مصر ۱۳۳
- نگاه اجمالی ۱۳۴
- ضعف‌های مهلک ۱۳۴

- مسائل و مقایسه‌ها ۱۳۶
۵. بازسازی جهان: بیداری‌ها، نوآوری‌های جدید، و حدود آن‌ها ۱۳۷
- تجارت و بیداری در خاورمیانه ۱۳۸
- تجربه فنیقیه ۱۳۹
- امپراتوری آشور ۱۳۹
- شکوفایی دوباره بابل ۱۴۳
- یونان و فراتر از یونان ۱۴۴
- زیستگاه یونان ۱۴۴
- مهاجرنشین‌های یونانی ۱۴۵
- جامعه ابتدایی یونان ۱۴۶
- گسترش امارت‌سازی و شهرسازی ۱۴۷
- امپراتوری‌ها و بیداری در چین و جنوب آسیا ۱۵۰
- چو در سرایش سقوط ۱۵۱
- جنوب آسیا: جابجایی مراکز فرهنگ ۱۵۲
- دره گنگ ۱۵۳
- سازندگی دوباره در سری لانکا ۱۵۴
- شکست انزوا ۱۵۵
- تحولات در آمریکای شمالی ۱۵۶
- نوآوری‌های جدید در آفریقا ۱۵۷
- نگاه اجمالی ۱۶۱
- چارچوب بیداری ۱۶۱
- مسائل و مقایسه‌ها ۱۶۳
۶. مکتب‌های مهم ۱۶۵
- متفکران دوره محوری ۱۶۸
- قوم یهود ۱۷۰
- اندیشه‌های دوره محوری ۱۷۲
- اندیشه مذهبی ۱۷۲
- تفکر سیاسی نوین ۱۷۵
- توهم چالش برانگیز ۱۷۸
- ریاضیات ۱۷۸
- خرد ۱۷۹
- علم ۱۸۰
- طب ۱۸۲
- شک‌گرایی ۱۸۳

- ۱۸۴..... ساختارهای دورهٔ محوری
- ۱۸۹..... نگاه اجمالی
- ۱۸۹..... دامنهٔ نفوذ فرزاتگان
- ۱۹۰..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۱۹۱..... ۷. امپراتوری‌های بزرگ
- ۱۹۳..... راه‌هایی که بر قدیم را به هم نزدیک کرد
- ۱۹۳..... راه‌های دریایی اقیانوس هند
- ۱۹۵..... مسیرهای خشکی: جادهٔ ابریشم
- ۱۹۷..... اولین امپراتوری اوراسیایی: هخامنشی
- ۱۹۸..... سرزمین مرکزی ایران
- ۱۹۹..... حکومت ایران
- ۲۰۰..... جنگ‌های ایران-یونان
- ۲۰۱..... امپراتوری اسکندر مقدونی
- ۲۰۳..... ظهور روم
- ۲۰۴..... مرزهای روم
- ۲۰۶..... فرهنگ امپراتوری و تجارت
- ۲۰۸..... سلت‌ها
- ۲۰۹..... آغاز توسعه‌طلبی در هند
- ۲۱۰..... حکومت
- ۲۱۰..... آشوکا و دنیای ذهنی او
- ۲۱۲..... اتحاد چین و توسعه‌طلبی
- ۲۱۴..... وحدتی که به مخاطره افتاد و نجات پیدا کرد
- ۲۱۵..... تهدید از سوی استپ
- ۲۱۶..... فراسوی امپراتوری‌ها
- ۲۱۶..... ژاپن و کره
- ۲۱۶..... استپ اوراسیای غربی
- ۲۱۷..... آمریکای میانی
- ۲۱۹..... نگاه اجمالی
- ۲۱۹..... پس‌آیند دوران محوری
- ۲۲۰..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۲۲۰..... ۸. جهان پس از امپراتوری‌ها: مشکلات امپراتوری‌ها در اوراسیا و آفریقا، حدود ۲۰۰
- ۲۲۱..... تا ۷۰۰ میلادی
- ۲۲۵..... امپراتوری روم غربی و مهاجمان آن
- ۲۲۸..... تغییرات درون امپراتوری روم

- ۲۲۸..... غرب «بربر»
- ۲۲۹..... استپ نشینان و قربانیان آن‌ها
- ۲۳۰..... چین
- ۲۳۱..... هند
- ۲۳۱..... مرزهای تازه در آسیا
- ۲۳۱..... کره
- ۲۳۲..... فونان
- ۲۳۳..... ظهور اتیوپی
- ۲۳۴..... بحران در قرن ششم و هفتم
- ۲۳۴..... یوستی نینوس و امپراتوری روم شرقی
- ۲۳۶..... بربرهای جدید
- ۲۳۶..... اعراب
- ۲۳۷..... اعراب در برابر ایران و روم
- ۲۳۸..... جهان اسلام
- ۲۴۰..... بیداری و محدودیت‌های آن در چین
- ۲۴۲..... ظهور تانگ
- ۲۴۲..... امپراتریس وو
- ۲۴۳..... انحطاط تانگ
- ۲۴۳..... تحت لوای تانگ: تبت و ژاپن
- ۲۴۳..... تبت
- ۲۴۵..... ژاپن
- ۲۴۷..... نگاه اجمالی
- ۲۴۷..... پیروزی بربرها؟
- ۲۴۹..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۲۵۱..... ۹. ظهور ادیان جهانی: مسیحیت، اسلام، و آیین بودا
- ۲۵۳..... بازرگانی و جنگ: انتقال‌دهندگان مذاهب
- ۲۵۳..... در جهان اسلامی
- ۲۵۴..... در جهان مسیحیت
- ۲۵۴..... در جهان بودایی
- ۲۵۵..... تجارت
- ۲۵۵..... مانویت و اویغورها
- ۲۵۶..... مسیحیت در جاده ابریشم
- ۲۵۶..... اسلام در مسیرهای تجاری
- ۲۵۷..... شاهان و مبلغان مذهبی

۲۵۷	کنستانتین
۲۵۸	إزانا
۲۵۹	تیرداد
۲۵۹	تغییر سیاستمدارانۀ کیش‌ها
۲۶۰	سیاست‌های بودایی
۲۶۱	کره
۲۶۱	ژاپن
۲۶۲	تبت
۲۶۳	هند
۲۶۴	کرانه‌های جهان مسیحیت
۲۶۵	ولادیمیر و روس‌ها
۲۶۶	اسلام و ترک‌ها
۲۶۶	رسوخ تدریجی: گرایش به مسیحیت و اسلام
۲۶۸	زندگی مذهبی: دنیای راهبان و راهبه‌ها
۲۶۸	رهبانیت مسیحی
۲۶۹	راهبان بودایی
۲۷۰	صوفیگری
۲۷۱	زنان مذهبی
۲۷۱	نگاه اجمالی
۲۷۱	پیروزی‌های ادیان بالقوه جهانی
۲۷۵	مسائل و مقایسه‌ها
۲۷۷	۱۰. بازسازی جهان: نوآوری و نوسازی مرزهای محیطی در اواخر هزاره اول
۲۷۸	انزوا و ابتکار: آفریقای زیرصحرا و قاره آمریکا
۲۷۸	جغرافیای آفریقا
۲۷۹	ظهور غنا و گائو
۲۸۱	جغرافیای آمریکا
۲۸۱	موچه و ناسکا
۲۸۲	پیشرفت‌های آندی‌ها
۲۸۲	مایا
۲۸۵	تولا
۲۸۵	مرزهای ذرت
۲۸۶	جهان اسلام و محیط زیست
۲۸۸	گسترش مرز در ژاپن
۲۸۹	چین و جنوب شرق آسیا

- ۲۹۳..... حوزه اقیانوس آرام
- ۲۹۶..... مرزهای عالم مسیحیت
- ۳۰۰..... نگاه اجمالی
- ۳۰۰..... محدودیت‌های واگرایی
- ۳۰۲..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۳۰۳..... ۱۱. مبارزه با انزوا: حدود ۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰ م
- ۳۰۵..... تحولات آمریکا: از قطب شمال تا آمریکای میانی
- ۳۰۵..... گروئنلند و شمال
- ۳۰۸..... حوزه جنوب غربی آمریکای شمالی و منطقه می‌سی‌سی‌پی
- ۳۱۰..... آمریکای میانی
- ۳۱۲..... پیرامون اقیانوس هند: اتیوپی، حِمر و هند
- ۳۱۲..... شرق آفریقا: امپراتوری اتیوپی
- ۳۱۳..... جنوب شرق آسیا: پادشاهی حِمر
- ۳۱۷..... هند: اقتصاد و فرهنگ
- ۳۱۸..... هند: پادشاهی چولا
- ۳۱۹..... دو منتهی‌الیه اوراسیا: ژاپن و اروپای غربی
- ۳۲۰..... ژاپن
- ۳۲۲..... اروپای غربی: اقتصاد و سیاست
- ۳۲۶..... اروپای غربی: دین و فرهنگ
- ۳۳۰..... نگاه اجمالی
- ۳۳۰..... مجموعه متنوعی از نتایج
- ۳۳۱..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۳۳۳..... ۱۲. مرزهای صحرائشینان: دنیای اسلام، بیزانس، و چین، حدود ۱۰۰۰-۱۲۰۰ م
- ۳۳۴..... جهان اسلام و همسایگان آن
- ۳۳۵..... آمدن استپ‌نشینان
- ۳۳۶..... جنگ‌های صلیبی
- ۳۳۹..... مهاجمانی از صحرا
- ۳۴۱..... سیر صعودی صوفیگری
- ۳۴۲..... امپراتوری بیزانس و همسایگان آن
- ۳۴۲..... امپراتوری بیزانس و بربرها
- ۳۴۳..... باسیلیوس دوم
- ۳۴۶..... دوران دشواری‌ها
- ۳۴۸..... بیزانس و صلیبیون
- ۳۵۰..... هنر و دانش در بیزانس

- چین و بربرهای شمالی ۳۵۱
- پایان کار سلسلهٔ تانگ ۳۵۱
- ظهور سونگ و فتوحات بربرها ۳۵۲
- اقتصاد و جامعه در زمان حکمرانی سونگ ۳۵۵
- هنر و دانش سونگ ۳۵۷
- نگاه اجمالی ۳۵۹
- قایلیان و هایلیان ۳۵۹
- مسائل و مقایسه‌ها ۳۶۱
- ۱۳. جهانی که مغول‌ها ساختند** ۳۶۳
- مغول‌ها: تغییر شکل اوراسیا ۳۶۴
- چنگیزخان ۳۶۴
- استپ مغول ۳۶۷
- جهان مغول فراسوی استپ‌ها: جادهٔ ابریشم، چین، ایران، و روسیه ۳۷۰
- چین ۳۷۳
- ایران ۳۷۵
- روسیه ۳۷۶
- حدود فتوحات: مصر مملوک و هند مسلمان ۳۷۷
- مصر مملوک ۳۷۷
- هند مسلمان: سلطان‌نشین دهلی ۳۷۷
- اروپا ۳۸۰
- نگاه اجمالی ۳۸۳
- بی‌همتایی مغول‌ها ۳۸۳
- مسائل و مقایسه‌ها ۳۸۷
- ۱۴. انتقام طبیعت: طاعون، سرما، و مرزهای فاجعه در قرن چهاردهم** ۳۸۹
- تغییرات آب و هوایی ۳۹۰
- آغاز دورهٔ «مرگ سیاه» ۳۹۲
- مسیر حرکت و تأثیر طاعون ۳۹۴
- آثار اخلاقی و اجتماعی ۳۹۸
- طب و اخلاقیات ۳۹۸
- مرزهای فاجعه: آن سوی حوزهٔ شیوع طاعون ۴۰۲
- هند ۴۰۳
- جنوب شرق آسیا ۴۰۵
- ژاپن ۴۰۷
- مالی ۴۱۰

- ۴۱۲..... اقیانوس آرام: جوامع دورافتاده
- ۴۱۳..... جزیره ایستر
- ۴۱۴..... زلاند نو
- ۴۱۵..... اوزت
- ۴۱۵..... جان چان
- ۴۱۶..... نگاه اجمالی
- ۴۱۶..... پس از حمله
- ۴۲۱..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۴۲۳..... ۱۵. دنیا‌های در حال توسعه: تجدید قوا در اواخر قرن چهاردهم و پانزدهم
- ۴۲۵..... امپراتوری‌های متزلزل آفریقا
- ۴۲۵..... شرق آفریقا
- ۴۲۷..... غرب آفریقا
- ۴۳۱..... توسعه‌طلبی اکولوژیکی در قاره آمریکا
- ۴۳۲..... امپراتوری اینکا
- ۴۳۴..... امپراتوری آزتک
- ۴۳۵..... امپراتوری‌های نوین اوراسیا
- ۴۳۶..... امپراتوری روسیه
- ۴۳۸..... تیموریان و امپراتوری عثمانی
- ۴۴۱..... محدودیت‌های توسعه‌طلبی چین
- ۴۴۵..... آغاز توسعه‌طلبی اقیانوسی
- ۴۴۹..... چشم‌انداز اروپا: مشکلات و نویدها
- ۴۵۴..... نگاه اجمالی
- ۴۵۴..... فراتر از امپراتوری‌ها
- ۴۵۶..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۴۵۷..... ۱۶. جولانگاه امپراتوری‌ها: امپراتوری‌های جدید در قرن شانزدهم و هفدهم
- ۴۵۹..... امپراتوری‌های دریایی: پرتغال، ژاپن، و هلند
- ۴۶۱..... نمونه پرتغال
- ۴۶۲..... نمونه‌های آسیایی
- ۴۶۸..... ارتباطات هلند
- ۴۷۱..... امپراتوری‌های خشکی: روسیه، چین، هند تیموری، و عثمانی
- ۴۷۲..... چین
- ۴۷۴..... تیموریان در هند
- ۴۷۵..... عثمانی‌ها
- ۴۷۸..... امپراتوری‌های سرزمین جدید در قاره آمریکا

- ۴۸۳..... اداره امور در امپراتوری‌های جدید
- ۴۸۵..... توازن جهانی تجارت
- ۴۸۷..... نگاه اجمالی
- ۴۸۷..... تأثیر قاره آمریکا
- ۴۸۸..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۴۸۹..... ۱۷. انقلاب اکولوژیکی قرن شانزدهم و هفدهم
- ۴۹۱..... مبادله گیاهان و جانوران
- ۴۹۱..... ذرت، سیب‌زمینی شیرین، و سیب‌زمینی
- ۴۹۲..... گیاهان هرز، علوفه و احشام
- ۴۹۳..... نیشکر
- ۴۹۴..... قهوه، چای، و شکلات
- ۴۹۵..... الگوهای مبادله اکولوژیکی
- ۴۹۶..... مبادله میکروبی
- ۴۹۷..... کاهش جمعیت در آمریکا
- ۴۹۷..... طاعون و بیماری‌های جدید در اوراسیا
- ۴۹۹..... نیروی کار: جابجا کردن انسان
- ۵۰۱..... مرزهای نامسکون: پیشروی استقرار
- ۵۰۱..... شمال و مرکز آسیا: ضعف شدن توسعه‌طلبی در استپ
- ۵۰۴..... توسعه گله‌داری در آفریقا و قاره آمریکا
- ۵۰۵..... توسعه‌طلبی و استقرار در اروپا و آسیا
- ۵۰۶..... چین
- ۵۰۸..... هند
- ۵۰۹..... استثمار نوین در قاره آمریکا
- ۵۰۹..... امپراتوری اسپانیا
- ۵۱۱..... برزیل
- ۵۱۱..... آمریکای شمالی بریتانیایی
- ۵۱۲..... مرزهای داخلی در اروپا و آسیا
- ۵۱۲..... منابع جدید انرژی
- ۵۱۳..... احیای اراضی
- ۵۱۳..... زمین‌های نو در شکار
- ۵۱۴..... نگاه اجمالی
- ۵۱۴..... تغییر مسیر تکامل
- ۵۱۷..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۵۱۹..... ۱۸. انقلاب‌های فکری: دین و علم در قرن شانزدهم و هفدهم

- ۵۲۰..... مسیحیت در عالم مسیحی
- ۵۲۵..... مسیحیت فراسوی عالم مسیحی: مرزهای موفقیت
- ۵۳۱..... دنیای مبلغان آیین بودا و اسلام
- ۵۳۱..... چین و ژاپن
- ۵۳۱..... مغول‌ها
- ۵۳۲..... اسلام
- ۵۳۴..... آمیزهٔ به‌دست‌آمده: تنوع ادیان جهانی — نمونه‌های آمریکایی و هندی
- ۵۳۵..... آمریکای سیاه
- ۵۳۶..... آمریکای سفید
- ۵۳۷..... هند
- ۵۳۸..... رنسانس («کشف جهان»)
- ۵۴۱..... ظهور علم غربی
- ۵۴۴..... علم غربی در شرق
- ۵۴۷..... نگاه اجمالی
- ۵۴۷..... شاخص‌های اندیشه
- ۵۴۹..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۵۵۱..... ۱۹. دولت‌ها و جوامع: تغییرات سیاسی و اجتماعی در قرن شانزدهم و هفدهم
- ۵۵۳..... تغییر سیاسی در اروپا
- ۵۵۶..... اندیشهٔ سیاسی غرب
- ۵۵۷..... جامعهٔ غربی
- ۵۶۰..... عثمانی
- ۵۶۳..... هند تیموری و ایران صفوی
- ۵۶۷..... چین
- ۵۶۷..... سیاست‌های چین
- ۵۶۹..... جامعهٔ چین
- ۵۷۱..... ژاپن توکوگاوا
- ۵۷۳..... قارهٔ آمریکا: دنیای جدید
- ۵۷۷..... آفریقا
- ۵۸۱..... نگاه اجمالی
- ۵۸۱..... قرن‌های آشوب
- ۵۸۲..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۵۸۳..... ۲۰. انگیزهٔ رشد: اقتصاد جهانی در قرن هجدهم
- ۵۸۴..... روند افزایش جمعیت
- ۵۸۵..... شهرنشینی

۵۸۶	تبین‌ها
۵۸۸	پزشکی
۵۹۰	اکولوژی بیماری
۵۹۰	روندهای اقتصادی: چین، هند، و امپراتوری عثمانی
۵۹۱	چین
۵۹۳	هند
۵۹۶	امپراتوری عثمانی
۵۹۶	جهش بهره‌وری در غرب
۵۹۷	سابقه علمی
۵۹۷	بریتانیا
۶۰۰	توسعه منابع
۶۰۰	باغبانی جهانی
۶۰۶	نگاه اجمالی
۶۰۶	اروپاهای نوین، عزیمت‌های جدید
۶۰۸	مسائل و مقایسه‌ها
۶۰۹	۲۱. عصر تعامل جهانی: گسترش و برخورد امپراتوری‌ها در قرن هجدهم
۶۱۱	امپراتوری‌های آسیایی در وقفه یا سراشیبی نزول: چین، ایران، و عثمانی
۶۱۱	چین
۶۱۴	زمینه آسیایی
۶۱۴	امپراتوری‌های ایران و عثمانی
۶۱۶	واژگونی امپراتوری در هند: اضمحلال تیموریان و قدرت گرفتن بریتانیا
۶۱۹	هند شرقی هلند
۶۲۰	اطلس سیاه: آفریقا، قاره آمریکا، و تجارت برده
۶۲۹	امپراتوری‌های خشکی در آمریکا
۶۲۹	آرائوکانوس و سو
۶۳۰	پرتغال در برزیل
۶۳۱	آمریکای اسپانیایی
۶۳۲	ذهنیت کریول‌ها
۶۳۳	به سوی استقلال
۶۴۰	نگاه اجمالی
۶۴۰	حواشی امپراتوری‌ها
۶۴۱	مسائل و مقایسه‌ها
۶۴۳	۲۲. مبادله روشننگری: اندیشه قرن هجدهم
۶۴۴	ویژگی روشننگری

- روشننگری در بافت جهانی ۶۴۶
- چین ۶۴۶
- ژاپن ۶۴۷
- هند ۶۴۸
- دنیای اسلام ۶۴۸
- آثار روشننگری در آسیا ۶۵۰
- روشننگری و چین ۶۵۰
- علوم غربی در ژاپن ۶۵۱
- کره و جنوب شرق آسیا ۶۵۲
- عثمانی ۶۵۳
- روشننگری در اروپا ۶۵۳
- اعتقاد به پیشرفت ۶۵۳
- اندیشه نوین اقتصادی ۶۵۴
- مساوات اجتماعی ۶۵۶
- روحانیت‌ستیزی ۶۵۶
- بحران روشننگری: دین و رمانتیسیسم ۶۵۸
- احیای دین ۶۵۸
- کیش طبیعت و رمانتیسیسم ۶۶۰
- روسو و اراده عمومی ۶۶۱
- اکتشافات در اقیانوس آرام ۶۶۲
- کودکان وحشی ۶۶۳
- هیورن‌ها در مقام وحشیان اصیل ۶۶۶
- انقلاب فرانسه و ناپلئون ۶۶۷
- پس‌زمینه انقلاب ۶۶۷
- بنیادگرایی انقلابی ۶۶۸
- ناپلئون ۶۶۹
- نگاه اجمالی ۶۷۲
- شفق روشننگری ۶۷۲
- مسائل و مقایسه‌ها ۶۷۵
۲۳. جایگزین نیروی عضلانی: انقلاب انرژی ۶۷۷
- آمارهای جهانی: افزایش جمعیت جهان ۶۷۸
- مواد غذایی: گذر به دوران فراوانی ۶۷۹
- انرژی برای قدرت: نظامیگری و صنعتی‌سازی ۶۸۵
- نظامیگری ۶۸۵

- ۶۸۶..... صنعتی سازی
- ۶۹۰..... صنعتی شدن اروپا
- ۶۹۴..... صنعت در قاره آمریکا
- ۶۹۵..... کانادا
- ۶۹۵..... آمریکای لاتین
- ۶۹۸..... صنعتی شدن ژاپن
- ۷۰۱..... چین و صنعتی شدن
- ۷۰۴..... هند و مصر
- ۷۰۶..... نگاه اجمالی
- ۷۰۶..... صنعتی سازی: علت‌ها و نتایج
- ۷۰۹..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۷۱۱..... ۲۴. قالب اجتماعی: کار و جامعه در قرن نوزدهم
- ۷۱۳..... محیط زیست صنعتی
- ۷۱۳..... محل‌های کار: ظهور کارخانه‌ها
- ۷۱۶..... منتقدان صنعتی سازی: طلا از گنداب
- ۷۱۹..... شهرنشینی
- ۷۲۱..... فراتر از صنعت: کشاورزی و استخراج معدن
- ۷۲۵..... تغییر نظام‌های کاری
- ۷۲۶..... برده‌داری و تجارت برده
- ۷۳۱..... نیروی کار زنان و کودکان
- ۷۳۴..... مهاجران آزاد
- ۷۳۵..... شکارچیان و گله‌داران
- ۷۳۶..... نخبگان تحول‌یافته
- ۷۳۷..... نگاه اجمالی
- ۷۳۷..... مبادله فرهنگی — افزایش سرعت، راه‌های تازه
- ۷۴۱..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۷۴۳..... ۲۵. استیلای غرب در قرن نوزدهم: انتقال قدرت به غرب و ظهور استعمار جهانی
- ۷۴۵..... جنگ‌های تریاک
- ۷۴۷..... امپراتوری‌های سفید: ظهور و مقاومت
- ۷۵۶..... روش‌های حکومت استعماری
- ۷۵۹..... امپریالیسم تجاری
- ۷۶۳..... امپریالیسم در «اروپاهای نوین»
- ۷۶۵..... امپراتوری‌های دیگر: ژاپن، روسیه، و ایالات متحده
- ۷۶۵..... ژاپن

- ۷۶۶..... روسیه
- ۷۶۷..... ایالات متحده
- ۷۶۸..... توجیه استعمار
- ۷۶۸..... آموزه‌های برتری
- ۷۷۰..... رسالت متمدن‌سازی
- ۷۷۳..... نگاه اجمالی
- ۷۷۳..... حیطة امپراتوری‌ها
- ۷۷۶..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۷۷۷..... ۲۶. اوضاع در حال تغییر: تحولات سیاسی قرن نوزدهم
- ۷۸۰..... ملی‌گرایی
- ۷۸۱..... ملی‌گرایی در اروپا
- ۷۸۲..... یهودیان
- ۷۸۲..... ملی‌گرایی دور از اروپا
- ۷۸۵..... مشروطه‌خواهی
- ۷۸۷..... متمرکزسازی، نظامیگری، و بوروکراتیزه کردن
- ۷۸۷..... در دنیای صنعتی و حول و حوش آن
- ۷۹۰..... در آن سوی دنیای صنعتی
- ۷۹۴..... دین و سیاست
- ۷۹۶..... آشکال جدید بنیادگرایی سیاسی
- ۷۹۶..... به سوی دموکراسی
- ۷۹۹..... گسترش فضای عمومی
- ۸۰۰..... اندیشه اجتماعی غرب
- ۸۰۴..... نگاه اجمالی
- ۸۰۴..... دولت‌سازی جهانی
- ۸۰۷..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۸۰۹..... ۲۷. ذهنیت قرن بیستم: علم غربی و دنیا
- ۸۱۱..... عروج علم غربی
- ۸۱۳..... چین
- ۸۱۴..... هند
- ۸۱۴..... دنیای فراخ‌تر
- ۸۱۷..... دگرگونی علم غربی
- ۸۱۸..... فیزیک
- ۸۲۰..... علوم انسانی
- ۸۲۳..... انسان‌شناسی و روان‌شناسی

- ۸۲۵..... فلسفه و زبان‌شناسی
- ۸۳۰..... آینه علم: هنر
- ۸۳۴..... دگرگونی جهان
- ۸۳۶..... نگاه اجمالی
- ۸۳۶..... علم - به چالش کشیدن و به چالش کشیده شدن
- ۸۴۰..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۸۴۱..... ۲۸. نظم و بی‌نظمی در جهان: خط مشی سیاسی جهان در قرن بیستم
- ۸۴۳..... دوران جنگ جهانی، ۱۹۱۴-۱۹۴۵
- ۸۴۳..... جنگ جهانی اول
- ۸۴۸..... سرخوردگی بعد از جنگ
- ۸۵۰..... به سوی کشمکش‌های ایدئولوژیک
- ۸۵۴..... جنگ جهانی دوم
- ۸۵۶..... دوران جنگ سرد، ۱۹۴۵-۱۹۹۱
- ۸۵۶..... رویارویی ابرقدرت‌ها
- ۸۶۴..... استعمارزدایی
- ۸۶۹..... نظم نوین جهانی
- ۸۷۳..... اتحادیه اروپا
- ۸۷۴..... نگاه اجمالی
- ۸۷۴..... سندان جنگ
- ۸۷۷..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۸۷۹..... ۲۹. در پی مدینه فاضله: جامعه مدنی در قرن بیستم
- ۸۸۲..... زمینه فجایع
- ۸۸۴..... دولت متجاوز
- ۸۸۸..... مدینه فاضله پیش‌بینی نشده: بازگشت به فردگرایی
- ۸۹۱..... مهاجرت معکوس و تغییر اجتماعی
- ۸۹۹..... جهانی شدن و اقتصاد جهانی
- ۹۰۲..... فرهنگ و جهانی شدن
- ۹۰۴..... سکولاریسم و احیای دین
- ۹۰۷..... نگاه اجمالی
- ۹۰۷..... قرن تناقض‌ها
- ۹۱۰..... مسائل و مقایسه‌ها
- ۹۱۳..... ۳۰. زیست‌کره محصور: محیط زیست قرن بیستم
- ۹۱۷..... ذخایر سوختی
- ۹۲۰..... تولید غذا

۹۲۵	شهرنشینی
۹۲۷	بحران حفاظت
۹۳۰	محیط زیست رام‌ناشدنی: آب و هوا و بیماری
۹۳۵	نگاه اجمالی
۹۳۵	معمای لاینحل زیست‌محیطی
۹۳۹	مسائل و مقایسه‌ها
۹۴۱	واژه‌نامه
۹۶۱	نمایه

- نقشه ۱-۱: مهاجرت انسان‌های اولیه، ۱۵۰ تا ۴۰ هزار سال پیش ۴۴
- نقشه ۱-۲: استقرارگاه‌های پیش از کشاورزی در خاورمیانه ۶۳
- نقشه ۱-۳: مصر باستان ۹۱
- نقشه ۲-۳: تمدن هاراپایی ۹۲
- نقشه ۳-۳: بین‌النهرین باستان ۹۴
- نقشه ۴-۳: چین باستان ۹۶
- نقشه ۱-۴: مدیترانه شرقی، حدود ۲۰۰۰-۱۲۰۰ ق.م ۱۱۹
- نقشه ۲-۴: چین در عصر سلسله چو ۱۲۶
- نقشه ۳-۴: تأسیس دولت در قاره آمریکا، حدود ۱۵۰۰-۱۲۰۰ ق.م ۱۲۹
- نقشه ۱-۵: خاورمیانه و مدیترانه، حدود ۱۰۰۰-۵۰۰ ق.م ۱۴۰
- نقشه ۲-۵: چین و جنوب آسیا، حدود سال ۷۵۰ ق.م ۱۵۱
- نقشه ۳-۵: آفریقا، حدود ۱۰۰۰-۵۰۰ ق.م ۱۵۸
- نقشه ۱-۶: اسرائیل باستان ۱۶۷
- نقشه ۱-۷: امپراتوری هخامنشی ۱۹۸
- نقشه ۲-۷: جهان رومی ۲۰۵
- نقشه ۱-۸: مایا و تنوتی‌اواکان ۲۲۲
- نقشه ۲-۸: اسلام: فتوحات اولیه ۲۳۹
- نقشه ۳-۸: چین تانگ، تبت و ژاپن، حدود ۷۵۰ م ۲۴۶
- نقشه ۱-۹: ظهور ادیان جهانی تا سال ۱۰۰۰ م ۲۵۲
- نقشه ۱-۱۰: جغرافیای آفریقا ۲۸۰
- نقشه ۲-۱۰: بسط و گسترش جهان مسیحیت، ۷۵۱-۱۰۰۰ م ۲۹۷
- نقشه ۱-۱۱: آمریکای شمالی و آمریکای میانی در حدود سال ۱۲۰۰ م ۳۰۷
- نقشه ۲-۱۱: اقیانوس هند از اتیوپی تا کامبوج، حدود ۱۰۰۰-۱۲۰۰ م ۳۱۴
- نقشه ۱-۱۲: پادشاهی‌های صلیبیون و صلاح‌الدین ۳۳۷
- نقشه ۲-۱۲: بیزانس و همسایگان آن، حدود ۱۰۵۰ م ۳۴۴
- نقشه ۳-۱۲: امپراتوری سونگ، حدود ۱۱۵۰ م ۳۵۳
- نقشه ۱-۱۳: مسافران اروپایی جاده‌های مغول، ۱۲۴۵-۱۲۹۵ م ۳۶۸
- نقشه ۲-۱۳: سلطان‌نشین دهلی ۳۷۹
- نقشه ۱-۱۴: مرگ سیاه، ۱۳۲۰-۱۳۵۵ م ۳۹۶
- نقشه ۲-۱۴: جنوب و جنوب شرق آسیا، حدود ۱۳۵۰ م ۴۰۴
- نقشه ۳-۱۴: پادشاهی مالی، حدود ۱۳۵۰ م ۴۱۱
- نقشه ۴-۱۴: امپراتوری عثمانی، حدود ۱۴۰۰ م ۴۲۰
- نقشه ۱-۱۵: دولت‌های مهم آفریقایی، ۱۴۰۰-۱۵۰۰ م ۴۲۸
- نقشه ۲-۱۵: امپراتوری‌های آرتک و اینکا، حدود ۱۵۰۰ م ۴۳۳

- نقشه ۳-۱۵: اکتشافات اقیانوسی اروپا تا سال ۱۵۰۰ م..... ۴۴۶
- نقشه ۱-۱۶: امپریالیسم دریایی در دو اقیانوس هند و آرام، ۱۵۰۰-۱۷۰۰ م..... ۴۶۴
- نقشه ۲-۱۶: امپراتوری‌های خشکی اوراسیایی در قرن شانزدهم و هفدهم..... ۴۷۳
- نقشه ۳-۱۶: امپراتوری‌های خشکی در قاره آمریکا، حدود سال ۱۷۰۰ م..... ۴۸۰
- نقشه ۱-۱۷: تهاجم مغرب به سنگای، سال ۱۵۹۱ م..... ۵۰۵
- نقشه ۲-۱۷: امپراتوری‌ها و استقرارگاه‌های اوراسیا، ۱۶۰۰-۱۷۲۵ م..... ۵۰۷
- نقشه ۱-۱۸: گسترش اصلاحات تا حدود سال ۱۵۸۰ م..... ۵۲۳
- نقشه ۲-۱۸: گسترش مسیحیت، اسلام، و آیین بودا در آسیا و آفریقا در سال ۱۷۵۰ م..... ۵۲۸
- نقشه ۱-۱۹: قلمرو کارل پنجم..... ۵۵۴
- نقشه ۲-۱۹: امپراتوری صفوی، ۱۵۰۱-۱۷۳۶ م..... ۵۶۶
- نقشه ۳-۱۹: غرب و غرب مرکزی آفریقا، حدود ۱۷۵۰ م..... ۵۷۸
- نقشه ۱-۲۰: چین اواخر قرن هجدهم میلادی..... ۵۹۲
- نقشه ۲-۲۰: هند در قرن هجدهم میلادی..... ۵۹۴
- نقشه ۱-۲۱: گسترش اروپا در جنوب و جنوب شرق آسیا، حدود سال ۱۸۰۰ م..... ۶۲۲
- نقشه ۲-۲۱: پادشاهی سوکوتو فولانی، حدود ۱۸۲۰ م..... ۶۲۸
- نقشه ۳-۲۱: قاره آمریکا در سال ۱۸۲۸ م..... ۶۳۸
- نقشه ۱-۲۲: روشنگری در اروپا..... ۶۵۵
- نقشه ۲-۲۲: سفرهای دریایی کاپیتان جیمز کوک در اقیانوس آرام جنوبی..... ۶۶۴
- نقشه ۳-۲۲: امپراتوری ناپلئون، حدود ۱۷۹۹-۱۸۱۵ م..... ۶۷۰
- نقشه ۱-۲۳: ادغام چمنزارهای آمریکا..... ۶۸۲
- نقشه ۲-۲۳: صنعتی شدن اروپا تا سال ۱۹۱۴ م..... ۶۹۲
- نقشه ۳-۲۳: اقتصادهای آمریکای جنوبی، حدود سال ۱۹۰۰ م..... ۶۹۶
- نقشه ۱-۲۴: یافته‌های معدنی عمده اواخر قرن نوزدهم..... ۷۲۴
- نقشه ۲-۲۴: انقلاب هائیتی..... ۷۲۹
- نقشه ۳-۲۴: مناطق زمانی جهان..... ۷۴۰
- نقشه ۱-۲۵: رقابت برای دستیابی به آفریقا..... ۷۴۸
- نقشه ۲-۲۵: امپریالیسم خارجی در شرق و جنوب شرق آسیا، ۱۸۴۰-۱۹۱۰ م..... ۷۵۰
- نقشه ۱-۲۶: ملیت‌های درون امپراتوری هابسبورگ..... ۷۸۰
- نقشه ۲-۲۶: قاره آمریکا، ۱۸۲۸ و ۱۹۰۵ م..... ۷۸۳
- نقشه ۱-۲۷: گسترش آموزش علمی غربی، ۱۸۶۶-۱۹۶۱ م..... ۸۱۲
- نقشه ۱-۲۸: اروپا، خاورمیانه، و شمال آفریقا، ۱۹۱۴ و ۱۹۲۳ م..... ۸۴۶
- نقشه ۲-۲۸: متحدان جنگ سرد..... ۸۵۸
- نقشه ۳-۲۸: استعمارزدایی در آفریقا و آسیا از جنگ جهانی دوم..... ۸۶۶
- نقشه ۱-۲۹: هولوکاست..... ۸۸۳
- نقشه ۲-۲۹: دنیا در حال کوچک شدن: مهاجرت و جریان ارسال پول در اوایل قرن بیستویکم..... ۸۹۲
- نقشه ۳-۲۹: جریان‌های تجارت بین‌المللی، حدود سال ۲۰۰۴ م..... ۹۰۰
- نقشه ۱-۳۰: مقایسه ثروت در دنیا، حدود سال ۲۰۰۸ م..... ۹۱۷
- نقشه ۲-۳۰: جمعیت در حوزه شهری، حدود سال ۲۰۰۷ م..... ۹۲۷
- نقشه ۳-۳۰: امید به زندگی، حدود سال ۲۰۰۷ م..... ۹۳۴

درباره مؤلف

فیلیپه فرناندس آرمستو کرسی تاریخ ویلیام پی. رینولدز را در دانشگاه نوتردام دارد. او دارای درجه کارشناسی ارشد و درجه دکتری از دانشگاه آکسفورد است و بیش‌تر دوران زندگی کاری خود را قبل از گرفتن کرسی تاریخ محیط زیست جهان در کالج کوئین مری دانشگاه لندن به سال ۲۰۰۰ و کرسی پرنس آستوریاس در دانشگاه تافتس (۲۰۰۵-۲۰۰۹) در دانشگاه آکسفورد گذرانده است. در شورای تحریریه تاریخ نقشه‌نگاری انتشارات دانشگاه شیکاگو، مطالعات تاریخ ماورای بحار (دانشگاه لیدن)، مطالعات تطبیقی جامعه و تاریخ، سیاحت، و ژورنال تاریخ جهان مشغول به کار است. جوایز اخیر او عبارتند از جایزه کتاب انجمن تاریخ جهان (۲۰۰۷)،

جایزه ملی خوراک (۲۰۰۵)، به دلیل کار روی تاریخ غذا)، و جایزه ملی تحقیقات (جغرافیای جامعه اسپانیا، ۲۰۰۴). او به عنوان مدعو، سمتهای مهمی داشته است؛ از جمله عضویت انستیتوی هلندی بررسی پیشرفته در علوم انسانی و اجتماعی، و استاد میهمان یونیون پاسیفیک دانشگاه مینه‌سوتا. در سال ۱۹۹۵ نشان کثرد موزه ملی بحریه، و سال ۱۹۹۹ نشان جان کارتر براون را گرفت و دکتری افتخاری دانشگاه لا تروب و دانشگاه آند را به دست آورد. در انجمن جامعه هکلوت، در کمیته قلم [پن] انگلیس، و به عنوان رئیس بنیاد ادبی قلم [پن] مشغول به کار بوده است. در مطبوعات انگلیسی و اسپانیایی به طور منظم ستونی در اختیار دارد و در برنامه‌های رادیویی بسیاری مشارکت کرده است، از جمله می‌توان او را ارائه‌کننده پرسابقه برنامه مهم رویدادهای جاری رادیو بی‌بی‌سی، به نام تحلیل دانست. نام او برای بارزترین جایزه ادبیات بریتانیا در لیست نهایی قرار گرفته است.

فرناندس آرمستو مؤلف، شریک تألیف، یا ویراستار سی کتاب و نوشته‌ها و مقالات تحقیقی بی‌شماری بوده است. آثار او به ۲۵ زبان ترجمه شده است. کتاب‌های او عبارتند از: قبل از کریستف کلمب؛ شرح و توضیح ادوار تاریخی اروپا؛ کریستف کلمب؛ هزاره: تاریخ هزار سال اخیر (موضوع یک سلسله برنامه ده قسمتی در سی‌ان‌ان)؛ تمدن‌ها: فرهنگ، بلندپروازی، و دگرگونی طبیعت؛ نزدیک به یک هزار جدول؛ قاره آمریکا؛ نوع بشر: تاریخ مختصر؛ افکاری که دنیا را عوض کرد؛ اطلس تایمز درباره اکتشاف جهان؛ راهنمای تایمز برای اقوام اروپایی؛ آمریکا و سپوچی: مردی که نام خود را به آمریکا داد؛ و پیشروان: تاریخ اکتشاف جهان.

یادداشت مؤلف

خواننده عزیز،

تاریخ روایت است. در این کتاب صدها داستان درباره مردمی واقعی آمده است — مردم معمولی و شاهان، پسران و مادران، قهرمانان و تبهکاران، افراد نامی و شکست خورده. سعی می‌کنم آن‌ها را در دو روایت که در سراسر کتاب در هم تنیده شده است تلفیق کنم. یکی داستان چگونگی پیوند و جدایی مردم با شکل گرفتن فرهنگ‌ها و تأثیر آن‌ها بر یکدیگر و تغییر دادن همدیگر است. در کنار این داستان، داستان دیگر درباره چگونگی کنش متقابل بشر با باقی طبیعت است — گونه‌های دیگر، محیط زیست طبیعی بی‌ثبات، سیاره پویا.

تاریخ جهانی است. تقریباً در هر فصل تمام دنیا مد نظر است. خوانندگان می‌توانند آنچه را در هر منطقه و در هر قاره، در تمام ادوار رخ داده است مقایسه کنند و به هم ارتباط دهند — مانند ناظرانی از کهکشانی دیگر که از فضای خارج خیره به دنیا می‌نگرند و آن را یکجا می‌بینند.

تاریخ فراگیر است. این کتاب سعی دارد چیزی درباره هر یک از حوزه‌های زندگی گفته باشد — از جمله علم و هنر، رنج و لذت، اندیشه و تخیل.

تاریخ رشته‌ای مسئله‌برانگیز است. این کتاب مملو از ادعاهای تحریک‌آمیز، مورد اختلاف، نظرات مناقشه‌برانگیز، افق‌های باز، و مسائل بسیار پیچیده و بسیار جالب است که پاسخ دادن به آن‌ها ساده نیست. واقعیات را نه صرفاً به دلیل خود آن بلکه برای واداشتن خوانندگان — و خود من — به تفکر به کار گرفته‌ام.

تاریخ بینه است. خوانندگان این کتاب در هر صفحه برای نشان دادن تصاویر زنده از این که تاریخ چگونه بود و زندگی در گذشته چه حسی داشت با منابعی مواجه می‌شوند — واژه‌ها، تصاویر، و موضوع‌هایی که مردم واقعاً در گذشته استفاده می‌کردند.

تاریخ زندگی را ارتقا می‌دهد. معتقدم که یک کتاب درسی می‌تواند سرگرم‌کننده و حتی مفرح باشد، و همچنین آموزنده و قابل فهم؛ به چالش بکشد بی‌آن که خصومت‌آمیز باشد؛ صمیمانه باشد بی‌آن که بیزارکننده شود.

تاریخ به انتها نرسیده است. این کتاب می‌خواهد بگوید دنیا چگونه شد که چنین شد، رویارو شدن با مسائل فعلی و چشم‌اندازهایی برای آینده — که در واقع صرفاً گذشته‌ای است که هنوز اتفاق نیفتاده است.

درباره کتاب

طبق معیارهای فضانوردان یا نویسندگان داستان‌های علمی-تخیلی، مورخان افرادی کم‌جرئت و دست‌به‌عصا قلمداد می‌شوند که تنها فکر و ذکرشان یک گونه ضعیف — گونه خودمان، گونه بشر — روی یک سیاره بسیار کوچک — سیاره خودمان، زمین — است. اما زمین استثنایی است. تا این لحظه جای دیگری را در کیهان نمی‌شناسیم که این همه اتفاق در آن رخ داده باشد و امروزه نیز در حال رخ دادن باشد. طبق معیارهای کیهکشانی، تاریخ دنیا داستانی کوچک محسوب می‌شود — اما از نوع خوب آن. از این گذشته، بشر در قیاس با دیگر حیوانات نظر به بیرون دارد. دامنه دلنگرانی‌های ما از کائنات می‌گذرد و فراتر از آن به جهان‌های نادیده‌ای می‌رسد که به طرز زنده تجسم می‌یابد یا به نحوی اسرارآمیز آشکار می‌شود. نه فقط هر آنچه انجام می‌دهیم بلکه هر چیزی که به ذهن ما خطور می‌کند بخشی از تاریخ ماست و از این رو، بخشی از این کتاب، از جمله علم و هنر، سرگرمی‌ها و فلسفه، افکار و رؤیاهای ما مدام با سرعتی حیرت‌آور داستان خلق می‌کنیم — داستان‌های تازه. اما حال بی‌درنگ به گذشته بدل می‌شود. حال دائم در حال به سر رسیدن و تبدیل شدن به تاریخ است. و گذشته همواره با ماست، باری است بر حافظه ما، اندیشه‌های ما را شکل می‌دهد، زندگی ما با آن آغاز یا به آن محدود می‌شود. تاریخ بشر شاید به طور کوتاه‌بینانه‌ای منفعت‌جویانه به نظر برسد، اما این تاریخ روی موضوعی که به نحوی انکارناپذیر مسحورکننده است متمرکز شده که از قضا موضوع مورد علاقه ما نیز است — خودمان.

روش نوع بشر

هرچند داستان این کتاب داستان بشر است، هرگز نمی‌تواند صرفاً امری انسانی باشد زیرا مفهوم نوع بشر به تنهایی معنای کاملی نمی‌دهد. بشر حیوان است و برای درک خودمان به تمام و کمال، و دانستن این‌که چه چیزی ما را منحصر به فرد می‌کند، اگر اصلاً چنین چیزی در کار باشد، مجبوریم خود را با حیوانات دیگر مقایسه کنیم. ما نیز همراه دیگر حیوانات به بهترین نحو در محل سکونت خود بررسی شده‌ایم. نمی‌توانیم تاریخ خود را درک کنیم مگر در بافت. داستان ما از آب و هوای جایی که این داستان در آن رخ می‌دهد و دیگر اشکال حیات که به آن‌ها وابسته‌ایم یا با آن‌ها رقابت می‌کنیم جدانشدنی است. ما بر سایر گونه‌ها سیطره داریم اما به واسطه زنجیره غذایی همچنان با آن‌ها پیوند داریم. محیط زیست خود را دگرگون می‌کنیم اما هرگز نمی‌توانیم از آن بگریزیم. خود را از طبیعت متمایز می‌کنیم — مثلاً، با مسامحه از طبیعت سخن می‌گوییم، گویی که خودمان موجودات طبیعی نیستیم. با پذیرش آنچه رفتارهای غیرطبیعی می‌پنداریم، خود را از موجوداتی که مانند ما حیوانات دور می‌کنیم — مثلاً، پوشیدن لباس، پختن غذا، جایگزین کردن طبیعت با فرهنگ. خلاصه آن‌که آنچه را برای ما طبیعی است انجام می‌دهیم، و فرهنگ پرشاخ و برگ که به وجود می‌آوریم، روابطی تازه و صمیمانه با محیط زیستی که در آن دست می‌بریم و با اشکالی از حیات که از آن بهره می‌گیریم به وجود می‌آورد.

ما در قیاس با دیگر حیوانات به نحوی استثنایی بلندپروازیم، آگاهانه محیط زیست را برای سازگاری با اهدافمان دستکاری می‌کنیم. کشتزار درست می‌کنیم، چمنزارها را به مزارع گندم تبدیل می‌کنیم، بیابان‌ها را به باغ، و باغ‌ها را به بیابان. هر جا جنگلی پیدا کنیم درختان آن را قطع می‌کنیم و در جاهایی جنگل‌کاری می‌کنیم که قبلاً در آن‌ها جنگلی وجود نداشت؛ روی رودخانه‌ها سد می‌زنیم، جلوی دریاها دیوار درست می‌کنیم، گیاه می‌کاریم، موجودات مختلف را پرورش می‌دهیم، بعضی گونه‌ها را منقرض می‌کنیم و بعضی دیگر را با انتخاب و دورگه‌پروری به عرصه حیات فرامی‌خوانیم. گاهی با محیط‌هایی که برای خود می‌سازیم روی زمین را می‌پوشانیم. با این همه، هیچ یک از این کارها ما را از طبیعت رها نمی‌کند. همان‌طور که خواهیم دید، یکی از تناقض‌های داستان بشر آن است که هرچه بیش‌تر محیط زیست را عوض کنیم، در برابر خدعه‌های اکولوژیکی و مصائب پیش‌بینی‌نشده بیش‌تر آسیب‌پذیر می‌شویم. قصور در تثبیت توازن صحیح میان بهره‌برداری و حفاظت از طبیعت غالباً تمدن‌ها را به سوی نابودی سوق داده است. تاریخ به مسیری گزیده در سراسر این ویرانه تبدیل می‌شود. این بدان معنی نیست که محیط رفتار یا زندگی ما را تعیین می‌کند اما چهارچوبی به وجود می‌آورد که در این چهارچوب عمل می‌کنیم.

ما از جهت تواناییمان برای بقا در طیف گسترده‌ای از انواع آب و هوا و چشم‌اندازهای گوناگون، گونه‌ای استثنائاً موفقیم — بسیار بیش‌تر از هر موجود دیگر جز میکروب‌هایی که همراه خود همه جا انتقال می‌دهیم. هنوز هم به کشف سیاره خود ادامه می‌دهیم و درگیر تلاشی مستمر برای تغییر آن هستیم. در واقع با دشواری شروع به تغییر دادن سیاره زمین کرده‌ایم، هرچند همان‌طور که خواهیم دید، برخی جوامع بشری ده هزار سال اخیر را به تلاش برای انجام دادن این کار اختصاص داده‌اند. ما خود را سرور یا در صورت کمی تواضع، مباشر خلقت می‌نامیم، اما در حدود نود درصد این زیست‌کره بسیار دور از دسترس، زیر آب دریاها قرار دارد یا در عمقی بسیار زیاد در زیر زمین، دورتر از آن‌که بتوانیم با تکنولوژی فعلی در آن سکنی‌گریزیم؛ این‌ها محیط‌هایی هستند که بشر تنها در زمان‌های اخیر هجوم بدان‌ها را شروع کرده است، محیط‌هایی هستند که هنوز بر آن‌ها استیلا نداریم.

اگر ما انسان‌ها مخلوقاتی خصوصاً جاه‌طلب باشیم که همواره در حیات این سیاره مداخله می‌کنیم، در قیاس با دیگر حیوانات در شیوه‌ای که بین خودمان تغییر به وجود می‌آوریم نیز عجیب و غریبیم. ما گونه‌ای پیش‌بینی‌ناپذیر و بی‌ثبات هستیم. بیش‌تر دیگر حیوانات به صورت اجتماعی زندگی می‌کنند و برای خود جامعه می‌سازند. اما آن جوامع در قیاس با جوامع ما به نحو چشمگیری باثباتند. تا جایی که می‌دانیم راه و رسم زندگی مورچه‌ها و فیل‌ها یکسان است و همان نوع روابطی را دارند که از هنگام پیدایششان داشته‌اند. این بدان معنی نیست که حیوانات هرگز فرهنگ خود را تغییر نمی‌دهند. یکی از کشفیات جالب در نخستین‌شناسی آن است که بوزینه‌ها و میمون‌ها تفاوت‌های فرهنگی را از یکدیگر کسب می‌کنند، حتی میان گروه‌هایی که در محیط‌های مشابه و گاه هم‌جوار زندگی می‌کنند. در یک منطقه جنگلی شرق آفریقا، شامپانزه‌ها تکنولوژی گیر انداختن موریانه‌ها را توسعه داده‌اند. آن‌ها با شاخه‌های عاری از برگ که درون لانه موریانه‌ها فرو می‌کنند آن‌ها را «صید» می‌کنند اما از هیچ وسیله‌ای برای شکستن فندق استفاده نمی‌کنند. شامپانزه‌ها در منطقه مجاور به موریانه‌ها توجهی ندارند اما در شکستن فندق مهارت دارند و از سنگ مانند چکش و سندان استفاده می‌کنند. در سوماترای اندونزی، اورانگوتان‌ها نوعی بازی دارند — پریدن

از درختان در حال سقوط — که برای عموزاده‌هایشان در منطقه مجاور بورنئو ناشناخته است. در اتیوپی، شرق آفریقا، نرها در برخی گروه‌های بابون حرم دارند در حالی که بقیه در مناطق مجاور، هر بار فقط یک جفت دارند. به نظر می‌رسد در بعضی جوامع شامپانزه‌ها، شکار و خوردن گوشت در ادوار اخیر افزایش یافته است.

این‌ها واقعیاتی حیرت‌انگیز است، اما با وجود این، جوامع حیوانات در قیاس با جوامع انسانی بسیار کم تغییر کرده است. از این رو در کنار مضمون کنش متقابلی که انسان با باقی طبیعت دارد، مضمون اصلی دیگر تاریخ در خود ما وجود دارد: شیوه‌هایی که جوامع ما تغییر کرده است، جدای از یکدیگر رشد کرده است، تماس‌ها را دوباره برقرار کرده است و یکی را پس از دیگری به نوبت تحت تأثیر قرار داده است.

شیوه این کتاب

این کتاب دو داستان را در هم تنیده است — داستان تعامل ما با طبیعت و داستان تعامل ما با یکدیگر. داستان محیط‌محور درباره بشر است که خود را از بقیه طبیعت دور می‌کند و به دنبال رابطه‌ای است که توانی میان بهره‌بردارِ سازنده و ویران‌کننده به وجود آورد. داستان فرهنگ‌محور درباره این است که چگونه فرهنگ‌های بشری به صورت دوجانبه تأثیرگذار شده‌اند و در عین حال متقابلاً از یکدیگر متمایز شده‌اند. هر دو داستان هزاران سال ادامه داشته است. نمی‌دانیم که آیا این داستان‌ها به پیروزی خواهند انجامید یا به مصیبت.

انتظار نمی‌رود تمام تاریخ دنیا در یک کتاب بگنجد، بلکه تار و پود این کتاب از تارهایی گزیده بافته شده است. خواننده در هر دور شاهد تنیده شدن این تارها خواهد بود که در طول داستان امتداد یافته است. اکولوژی تاریخی انسان‌محور — مضمون زیست‌محیطی — خوانندگان را بارها و بارها به سوی مفاهیم یکسان بازمی‌گرداند: معاش، سرپناه، بیماری، انرژی، تکنولوژی، هنر. (این مورد آخر، برای مورخان، مقوله‌ای حیاتی است، نه تنها به این دلیل که بخشی از وجه مشترک ما با باقی دنیاست، بلکه همچنین به این دلیل که سندی را از نحوه مشاهده واقعات و نحوه مشاهده تغییر آن توسط ما به وجود می‌آورد.) در داستان جهانی تعامل بشر، که مضمونی فرهنگی است، مدام به شیوه‌هایی که مردم با هم ارتباط برقرار می‌کنند بازمی‌گردیم — مهاجرت، تجارت، جنگ، امپریالیسم، زیارت، رد و بدل کردن هدایا، دیپلماسی، سفر — و به چهارچوب‌های اجتماعی آن‌ها: حوزه‌های سیاسی و اقتصادی، گروه‌ها و دسته‌بندی‌های بشری، دولت‌ها و تمدن‌ها، جنسیت‌ها و نسل‌ها، طبقات و هویت گروه‌ها.

داستان‌هایی که پیش چشم ماست آکنده از تجربه بشری است. آگاتون، حکیم یونان باستان، می‌گوید: «لک‌لک مار می‌خورد، خوک میوه بلوط، و تاریخ زندگی بشر را» تنها راه برای ساخته شدن تصویر ما از جوامع بشری و اکوسیستم‌های گذشته، آغاز کردن با شواهدی است که از مردم بر جای مانده است. آن‌گاه آن‌ها را به کمک قدرت تخیل که این منابع آن‌ها را منظم می‌کند، ذره‌ذره دوباره گردآوری می‌کنیم. هر کس که کتاب تاریخی می‌خواند باید به خاطر داشته باشد که تفسیر شواهد نوعی چالش محسوب می‌شود — نیمی تحمیل شده و نیمی فرصت. موضوع تاریخ مستقیماً گذشته نیست زیرا دسترسی به گذشته برای حواس ما ممکن نیست. تنها شواهدی درباره آن داریم. همین امر تاریخ را به هنر تبدیل می‌کند نه علم، هنری که با توجه به منابع نظم گرفته است،

درست مثل الگوهایی که نظم را به شاعر تحمیل می‌کنند یا محدودیت‌های صحنه که به نمایش نظام می‌بخشد.

در کتابی مانند این، منابع موجب محدود شدن تخیلات من می‌شوند. گاه این‌ها سرنخ‌هایی عینی از آن چیزی است که مردم واقعاً انجام داده‌اند — رد پای سرگردانی‌های آن‌ها، باقیمانده غذایی که می‌خورند، تکه‌هایی از تکنولوژی‌های آنان، خرابه‌های برجای مانده از خانه‌هایشان، نشانه‌های بیماری در استخوان‌هایشان. اما معمولاً منابع آنچه را بوده به همان‌گونه که بوده نشان نمی‌دهند بلکه به گونه‌ای نشان می‌دهند که مردم می‌خواستند آن را در هنر و مصنوعات و نوشته‌های خود بنمایانند. کوتاه آن‌که بیش‌تر منابع تنها شاهی از آن چیزی هستند که صرفاً در ذهن سازندگان آن‌ها بوده است. این امر بدان معنی است که تصویر ما از آنچه در دنیا و رای ذهن بشر روی می‌دهد، همواره موقت و در معرض تفسیر مجدد است. کار مورخ این نیست — و ممکن نیست این باشد — که بگوید گذشته چگونه بوده است بلکه ترجیحاً آن است که بگوید زندگی در این گذشته چه حال و هوایی داشته است، زیرا این همان چیزی است که شواهد می‌خواهند آشکار کنند.

آر. جی. کالینگوود، یکی از برجسته‌ترین مورخان قرن بیستم که استاد فلسفه در آکسفورد نیز بود، می‌گفت: «تاریخ تماماً تاریخ عقلی است.» او حق داشت. تاریخ — حتی تاریخ زیست‌محیطی و فرهنگی که موضوع این کتاب است — تا حد زیادی دربارهٔ چیزی است که مردم دریافته‌اند نه آنچه واقعاً دیده‌اند، آنچه اندیشیده یا احساس کرده‌اند نه آنچه در بیرون اتفاق افتاده است، آنچه نشان داده‌اند نه آنچه واقعی بوده است. آرتور شوپنهاور، فیلسوف قرن نوزدهم و یکی از بدبین‌ترین متفکران، کسی که از نوشته‌های هندو و بودایی به عنوان منبع الهام خود کمک گرفت، می‌گفت تنها موضوع تاریخ «رؤیای سرکوبگرانه و آشفته نوع بشر» است. همین امر تاریخ را برایش بی‌فایده می‌کرد. من فکر می‌کنم رؤیا تاریخ را جذاب می‌کند.

از آنجایی که شواهد همیشه کامل نیستند، تاریخ آن اندازه که به طرح مسئله مربوط است، به توصیف یا روایت یا پاسخگویی به سؤال مربوط نیست. کسانی که این کتاب را می‌خوانند نباید انتظار داشته باشند که واقعیات سراسر را بیاموزند یا دانش مسلمی کسب کنند. هیجان تاریخ در پرسیدن سؤال مناسب است نه گرفتن پاسخ مناسب. بیش‌تر مواقع، بیش‌ترین چیزی که می‌توانیم بدان امیدوار باشیم شناسایی مسائل جالبی است که بحث‌برانگیزند. و باید بپذیریم که این بحث به خاطر خودش ارزشمند است حتی اگر دانش ما برای نتیجه‌گیری نارسا باشد.

حتی دربارهٔ انواع صحیح سؤالاتی که باید پرسیده شود، توافقی میان مورخان وجود ندارد. بعضی — از جمله من — به سؤالات فلسفی سترگ علاقه‌مندیم: تاریخ چگونه رخ می‌دهد؟ چه چیزی موجب تغییر می‌شود؟ آیا این تغییرات تصادفی است یا تابع قوانین علمی؟ آیا نیروهای غیرشخصی‌ای که فراتر از کنترل انسانند — عوامل زیست‌محیطی یا اقتصاد یا بعضی از نیروهای دنیا که قضا و قدر یا تکامل یا خدا یا پیشرفت نامیده می‌شوند — آن را تعیین می‌کنند؟ یا تغییر برونی کردن ایده‌هایی است که در ذهن بروز می‌کند و از طریق کنش انسان به جهان فروفکنی می‌شود؟ و اگر یک آمیزه است توازن چیست؟

در سطح پایین‌تری از تحلیل، برخی مورخان سؤال‌هایی دربارهٔ نحوهٔ عملکرد جوامع بشری می‌کنند: چگونه و چرا جوامع رشد می‌کنند و متلاشی می‌شوند و اشکال متفاوتی پیدا می‌کنند؟ چگونه برخی اقوام بر دیگران سلطه می‌یابند؟ چگونه و چرا انقلاب‌ها رخ می‌دهند و کشورها و تمدن‌ها ظهور می‌کنند و ساقط می‌شوند؟

دیگر مورخان دوست دارند مسائلی را دربارهٔ زمان حال پیش بکشند: چگونه در این مخمصه‌ای